

**«ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ ПОЛІТИКИ ЯК
МЕТОДОЛОГІЧНА ЗАСАДА ДОСЛІДЖЕННЯ
ІНТЕРАКЦІЇ ЧИННИКІВ ІНТЕГРАЦІЇ В УКРАЇНІ»**

Подмазко С. А., к.філос.н., професор

I. Аналітичний підхід до процесів інтеракції й інтеграції

В політичній науці взагалі і в дослідженні її утворюючих та похідних зокрема існує безліч аналітичних підходів до оцінки та з'ясування сенсу і змісту політичних документів, подій, явищ і процесів. Ті чи інші з них використовуються в залежності від характеру дослідження та міри володіння аналітиком інструментами останнього, включаючи методологію і теорію.

В проекції матричного та синергетичного підходів до наукових досліджень, політичний процес можна визначити, як динаміку з'єднання системи дій взаємодій суб'єктів, об'єктів та інстанцій функціонування владних стосунків на соціальному, регіональному та місцевому рівнях. Серед його незчисленних проявів специфічно себе виявляють інтеракція, інтеграція, трансформація, як за спрямованістю, так і за характером динаміки. Перший, означає незавершену динамічну взаємодію носіїв, чинників процесу, другий, - їх об'єднання в певну цілісність, систему, третій, - завершене, повне переродження стану компонентів системи та перехід цілісності у свою якісну протилежність. Звичайно, первинною, як правило, є інтеракція як сума гармонійних або потенційно протидіючих чи напівгармонійно діючих, чи напівпротидіючих сил; вторинною, похідною від неї є інтеграція чинників дії/взаємодії та умов їх сумісного функціонування. Іншою похідною є трансформація результату інтеракції. Але не завжди і не однобічно інтеграція є наслідком інтеракції. Справа в тому, що інтеграційні процеси в свою чергу учиняють зворотний вплив на інтеракційні, від випадку до випадку змінюючи їх спрямованість, потенціал напруги, а іноді і характер. Тому міру імовірності їх проявів на майбутнє визначити складно але необхідно і можливо.

Соціальна інтеракція є системним процесом взаємного впливу суб'єктів, об'єктів, статусів та інших чинників соціальних відносин, громадянських та державних інститутів, політичних,

економічних, етнічних спільностей, груп, прошарків, політичних партій, об'єднань та рухів, а в міжнародному, глобальному плані - регіонів, держав та їх асоціацій і союзів.

За глибиною проникнення в сутність, аналіз інтеракції може утворюватися не менш, як на трьох рівнях: популярному, науковому та прикладному. Найбільш складним, звичайно, є науковий. В ньому, найбільш цікавим і корисним для нас є аналіз, в якому використовується матричний та синергетичний підходи до процесів політичної інтеракції, інтеграції, трансформації. Спрямованість, зміст та функції таких підходів саме і утворюють стрижень методології аналізу предмета нашого дослідження. До речі, під методологією ми розуміємо загальну спрямованість, стратегію, логіку з'ясування, оцінки, обґрунтування або перетворення чинників політичної взаємодії й її наслідків - інтеграції та їх пояснення з позицій певного світовідчуття: наукового, релігійного чи здорового глузду. Враховуючи це, ми погоджуємося із думкою про те, що категорія « взаємодія » є суттєвим методологічним принципом пізнання будь-яких природних та соціальних явищ [1, 81]. Дійсно, будь-який предмет пізнання може бути з'ясованим і визначеним лише в системі стосунків та у взаємодії з іншими явищами і процесами, їхніми властивостями та вимірами останніх.

При більш ретельному аналізі явища взаємодії ми переконуємося в тому, що йдеться про динаміку впливу різних об'єктів один на одного, на їх взаємний стан, їх повний або частковий взаємний перехід кожного в свою якісну протилежність. Більш того, ми починаємо розуміти, що поняття інтеракції глибоко пов'язано із процесом організації складових частин цілого в структуру, ієрархію з певними логікою, властивостями та функціями. Далі аналізуючи сенс інтеракції, ми починаємо усвідомлювати, що два або більше взаємодіючих об'єкти утворюють систему, в якій удосконалюється процес перетворення руху причини в дію й навпаки. Саме на цьому порозі міркування і з'ясування сенсу взаємодії виникає суб'єктивне розуміння існування об'єктивних закономірностей. Наведемо наглядний приклад прояву загальних закономірностей еволюції інтеракції систем різної природи в мікросвіті і макросвіті, а) Закон Кулона: два електричних заряди взаємодіють між собою з силою прямо пропорційною до

бутку їх потенціалів і обернено пропорційною квадрату відстані між ними, б) Закон Кеплера: два небесних тіла взаємодіють між собою з силою прямо пропорційною добутку їх мас і обернено пропорційною квадрату відстані між ними.

Таким же чином взаємодіють між собою центробіжна та центростремілива сили, відхиляюча сила обертання земної кулі (сила Кориоліса) і т. ін. Правомірно припустити, що і в соціальній, в тому числі і політичній сфері ці закономірності зберігаються, змінюються лише форми прояву взаємодії між статусами, рейтингами, стосунками лідерів, еліт, інститутів влади, партій, рухів, фракцій. Тому в) закон соціальної взаємодії, на наш погляд, припустимо сформулювати приблизно таким чином: дві конкуруючі політичні сили протиборствують одна з одною із силою прямо пропорційною добутку норм загальнолюдської моралі та принципів соціальної справедливості, що вони сповідують і обернено пропорційною квадрату відстані між кожною з них і органами державної влади.

Серед певної частки дослідників процесів політичної взаємодії існує уявлення про те, що політична інтеракція це тільки керований процес, який визначається за рівнем співвідношення інтересів та цілей політичних суб'єктів [2, 102]. Така оцінка коректна, але не дуже, і то лише у першому приближенні. Справа в тому, що на різних етапах взаємодії, до трансформаційних і пост трансформаційних, в різних фрагментах і фазах загального процесу політичної інтеграції, діючі й взаємодіючі прояви інтеракції виявляють себе по-різному: за спрямованістю, інтенсивністю, накалом напруги та іншими критеріями.

Тому наслідком, результатом, похідною від реалізованого процесу інтеракції іноді стає не тільки інтеграція, а і диференціація його чинників. Більш того, якщо аналітично підходити до процесу політичної інтеграції з позицій загальних закономірностей еволюції систем будь-якої природи, тобто з врахуванням синергетичних закономірностей, то необхідно простежувати й оцінювати в ньому усі прояви, які відбиваються ключовими і концептуальними категоріями синергетики (нелінійність, біфуркації, аттрактори, дисипативність, фрактали, флуктуації і т. ін).

Відомо, що і політична інтеракція, і інтеграція її чинників, і політична трансформація як їх наслідок, є зворотними процесами частково тому, що вони щільно пов'язані з іншими соціальними проявами, зокрема з постійним втручанням в них з боку інстанцій політичного контролю та управління. На цій підставі соціальна ентропія як математична форма віддзеркалення тенденції стану політичної системи, з точки зору її внутрішнього упорядкування в цих процесах, як правило, залишається тотожною собі, або зростає незначно. Нестационарні стани цих процесів переважно вдалині від рівноваги і саме в них виникають дисипативні структури, які сприяють процесам самоорганізації: флуктуаціям, біфуркаціям, переміщенням інтеракції та інтеграції від впливів з боку одних аттракторів до інших (лідерів, партій, фракцій, коаліцій, виборчих блоків і гасел, політичних та соціальних груп). В цих умовах взаємодія факторів утворення неоднорідності в середовищі політичної інтеграції та її розсіювання ускладнюється, що призведе до зростання альтернативності варіантів розвитку процесу. Тому, з'ясовуючи більш глибину сутність політичної інтеракції та міру її залежності від фактору керованості, треба неодмінно враховувати і вплив її власної самоорганізації.

Як відомо, наслідками інтеракції є диференціація, інтеграція, дезінтеграція, реінтеграція, трансформація, деформація, реформація та інше. Усі ці процеси є похідними від інтеракції. У них у всіх є дещо спільне і дещо відмінне. Тому для їх дослідження використовують різні методології. Ми є прихильниками використання методологій концептуалізації і матричного синтезу в дослідженні абсолютної більшості проявів політичного процесу. Використовуючи їх, ми виходимо з наступного: із стану незавершеності будь-якого прояву політичної інтеракції в будь-якому прояві політичного процесу, в будь-якій його фазі, за виключенням завершальної;

із врахування умов, що посилюють чи послабжують, гармонізують чи дезгармонізують інтеракцію під час руху політичного процесу;

із врахування того, на що спрямовані зусилля чинників інтеракції: на диференціацію, інтеграцію, дезінтеграцію, реінтеграцію, трансформацію, деформацію, реформацію або інше;

із врахування того, що і інтеракція, і усі перелічені вище процеси можуть синхронно відбуватися за відмінним способом або різним типом прояву: за компромісним типом, за консенсусним або за типом тривалої багатобічної гармонії чи дисгармонії;

із врахування того, що і інтеракція, і усі інші прояви в політичних процесах, при всій власній специфіці, яка притаманна кожному з них і усім гуманітарним проявам сукупно, тим не менш, відбуваються за закономірностями, загальними для проявів в тому числі в таких сегментах реальності, які віддзеркалюються фізикою, біологією, термодинамікою, гідродинамікою, аеродинамікою та іншими галузями знання.

Таким чином, ми маємо справу з проявом загальної ідентичності, яка в певній мірі корегується із відмінністю проявів у соціальній, політичній, антропогенній сферах, відрізняючись від природних і технічних лише тільки формою, конфігурацією, архітектурою наслідків, а не проявами закономірностей. Це треба розуміти так, що дискретні одиниці та молекули рідини, повітря і газів поводять себе по-іншому, ніж соціальні і політичні групи, спільності, прошарки. Але відмінність ця релятивна, бо виявляється вона більше за формою прояву ніж за сутністю діючих закономірностей. Тому, як нам здається, марно шукати у проявах загальних закономірностей соціальних і політичних процесів інтеграції й інтеракції інший порядок і сенс речей ніж в їх проявах в природі.

Щодо політичної інтеграції, то вона віддзеркалює динаміку об'єктивного, поступового, врівноваженого упорядкованого об'єднання, синтезу потужних зусиль похідних владного процесу, спрямованого на програмування певного результату цілісності. Тому першочергова задача дослідження політичних процесів і на початковій, і на проміжній, і на завершальній стадії зводиться до їх сутнісного аналізу, до з'ясування й усвідомлення схованих, потусторонніх причин їх виникнення та технологічних процедур і механізмів їхнього функціонування та розвитку.

Якщо, керуючись аксіомою діалектичної й формальної логіки про те, що аналіз і синтез це дві сторони єдиного протирічного процесу пізнання, які одна без одної не існують, поставити собі за

мету досягнути в дослідженні інтеграції хоча б відносної істини, то усвідомити наслідки політичної інтеграції неможливо інакше, як тільки збагнути, що це загальний результат сигматизування цих двох утворюючих, результат, визволений від крайнощей їх взаємних проявів (заперечення заперечення).

II. Загальна теорія політики як методологічна засада дослідження

Поставимо собі запитання: чому саме ця, а не інша теорія виконує функцію методологічної засади дослідження будь-яких змін, що відбуваються в політичній реальності? І спробуємо відповісти собі на нього.

Предмет загальної теорії політики, утворений системою взаємодіючих політичних теорій, різних за своїм призначенням, статусом, функціями але в сукупності, в сумі, виконуючих інтегральну функцію загального методу або теорії, що лягають в основу обґрунтування, моделювання, аналізу інтеракції, інтеграції, трансформації та інших політичних процесів і прогнозу їх подальшої еволюції, не простий і не лежить на поверхні.

Який би сегмент політичної реальності, які б явища, події, документи чи процеси ми не намагалися б з'ясувати, усвідомити, проаналізувати, отримати позитивний результат неможливо без опори на постулати, висновки і закономірності загальної теорії політики. На них спирається більша частина політичних наук, якщо не всі.

Дійсно, загальна теорія політики повинна сприйматися не інакше, як метатеорія. Тому, якщо це так, то, з одного боку, вона виконує універсальні, а з другого - унікальні функції під час з'ясування, моделювання, обґрунтування й пояснення будь-яких проявів у сегменті політичної реальності. Це в рівній мірі стосується процесів політичної інтеракції й

інтеграції, які синхронно відбуваються в різних шарах їх проявів на мікро- і макрорівнях існування.

Найбільш конструктивними і ефективними інструментами систематизації, аналізу і синтезу категорій та теорій загальної теорії політики є її таблиця й графова матриці. Обидві вони до

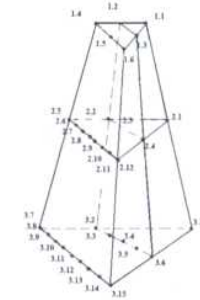
помагають диференціювати й упорядкувати безліч категорій і теорій самого різного рангу, це по-перше. А по-друге, вони дозволяють ранжирувати категорії і теорії під час їх використання в ході аналізу або оцінки будь-яких політичних процесів, включаючи політичну інтеграцію. По-третє, матриці вкрай необхідні для визначення центральної категорії дослідження процесів інтеракції й інтеграції, а також метакатегорій, вторинних категорій та субкатегорій, що віддзеркалюють ці процеси. По - четверте, і табличні, і графові матриці є атрибутами, невідкладними, незамінними інструментами процесу концептуалізації будь-яких явищ і процесів в їх будь-яких станах і фазах розвитку. По-п'яте, глибинне, дійсно наукове дослідження здатні забезпечити лише матричний аналіз і синтез субкатегорій, вторинних категорій та метакатегорій, за допомогою яких воно утворюється.

На нашу думку, віртуальну модель загальної теорії політики краще всього запропонувати у вигляді табличної та графової матриць наступним чином:

Конструктивно таблична матриця складається із трьох частин. Першу, утворюють центральна категорія метатеорії й умови її виникнення та проявів феномену, який вона відображає (1.1- 1.6). Другу, утворюють проміжні умови та дії/взаємодії, що сприяють або перешкоджають функціонуванню метатеорії (2.1-2.12). Третя, є не що інше, як просторово-часовий континуум поточних умов функціонування загальної теорії політики, тобто метатеорії (3.1-3.15).

За вертикаллю в матриці розташовані колонки в наступному вигляді: 6 компонентів формули парадигми; позначки центрального феномену дослідження, тобто загальна теорія політики (ЗТП), метакатегорій, на межі яких він виник; другорядні категорії; багато чисельні субкатегорії та цифрові позначення їх місця в табличній та графовій матрицях. Далі розташовано стан показників ЗТП як наукової категорії, як наукової гіпотези, й як метатеорії. За горизонталлю розташовані: визначення місця феномену у формулі парадигми, символ кожного феномену, його назва і порядковий номер у структурі табличної та графової матриць.

ТАБЛИЧНА		МАТРИЦЯ	ГРАФОВА МАТРИЦЯ
1	*	Загальна теорія політики	1.1
2	Z	Загальна теорія	1.2
	Z	Політика	1.3
3	A	Найбільш загальні політологічні теорії	1.4
	Б	Найменш загальні політологічні теорії	1.5
	В	Політологічні теорії середнього рівня	1.6
4	W ₁	Політична філософія	2.1
	A	Політична культурологія	2.2
	Б	Політична ідеологія	2.3
	В	Теорія політичної комунікативістики	2.4
5	A	Теорія стратегії політичного лібералізму	2.5
	Б	Теорія стратегії соціал-демократії	2.6
	В	Теорія стратегії політичної демократії	2.7
	Г	Теорія стратегії політичного консерватизму	2.8
	Д	Теорія стратегії політичного радикалізму	2.9
	Е	Теорія стратегії політичного централізму	2.10
	Є	Теорія анархізму	2.11
Ж	Теорія марксизму	2.12	
6	W ₂	Просторово-часовий континуум функціонування загальної теорії політики	3.1
	A	Екополітика	3.2
	Б	Біополітика	3.3
	В	Етнополітика	3.4
	Г	Геополітика	3.5
	Д	Хронополітика	3.6
	Е	Політична глобалістика	3.7
	Є	Політична регіоналістика	3.8
	Ж	Політична інформатика	3.9
	З	Політична математика	3.10
	И	Політична кібернетика	3.11
	І	Політична синергетика	3.12
	К	Політичний процес	3.13
	Л	Політична еліта	3.14
М	Політичне лідерство	3.15	

Тепер про технологію побудови табличної матриці загальної теорії політики. Вона, як уже було визначено, зводиться до процедури формулювання коректних запитань і не менш коректних відповідей на них за надто чіткою логікою формули парадигми.

Запитання. Чим є ЗТП як метатеорія, як певна цілісність?

Відповідь. Вона є складною системою багато чисельних і різноманітних політологічних теорій, які у сукупності утворюють ціле, виконуюче певну інтегруючу, емерджентну функцію під час моделювання, обґрунтування та пояснення політичних реалій і прогнозування їх можливих майбутніх станів.

Запитання. Які умови могли стати каузальними для виникнення цієї метатеорії?

Відповідь. Такими умовами є, з одного боку, загальна теорія, а з іншого боку - політика. ЗТП, таким чином, виникла на межі двох цих феноменів.

Запитання. В контексті яких реальних умов існує й еволюціонує ЗТП як метатеорія?

Відповідь. Ця теорія подається як сукупність політологічних теорій трьох класів складності: найбільш загальних, найменш загальних і теорій середнього рівня.

Запитання. Які проміжні умови можуть сприяти або заважати функціонуванню та розвитку ЗТП як гіпотези майбутньої метатеорії?

Відповідь. На наш погляд, такими умовами для обґрунтування гіпотези ЗТП та її розвитку в метатеорію є постулати політологічних теорій верхнього рівня, а саме, політичної філософії, політичної культурології, політичної ідеології та теорії політичної комунікативістики.

Запитання. Якими мають бути теорії стратегій дії/ взаємодії для того, щоб стати спроможними стимулювати або консервувати умови функціонування й розвитку ЗТП на рівні руху перетворення її із гіпотези в метатеорію?

Відповідь. На нашу думку, теоріями для обґрунтування таких стратегій повинні стати аксіоми політологічних теорій середнього рівня таких, як теорії політичного лібералізму, соціал-демократизму, політичної демократії, політичного консерватизму, політичного радикалізму, політичного централізму, анархізму, марксизму та деяких ін. Бо в процедурі обґрунтування ЗТП як гіпотези майбутньої метатеорії ці теорії є проявами, з одного боку, дій, а з іншого - взаємодій.

Запитання. Яким же є результат мотивації, моделювання й обґрунтування ЗТП як метатеорії? Чи здатна вона виконати функцію універсальної засади в аналізі, обґрунтуванні та прогнозуванні сучасного і тим більш майбутнього стану політичних реалій і, головне, тих процесів, які є їхніми наслідками?

Відповідь на це запитання нам видається позитивною. Так, ця метатеорія, безсумнівно, сприяє зростанню політико-філософської культури українського суспільства в цілому й окремо кожного громадянина, який цікавиться політикою.

Відбувається це завдяки тому, що ця метатеорія на нижньому рівні має в своїй власній структурі компоненти, які аргументують, доводять реальні можливості й параметри її дійсного існування та їх відповідність сучасному політичному буттю. Цими компонентами є складові просторово-часового континууму функціонування ЗТП як метатеорії (всезагальне на нижньому рівні); екополітика, біополітика, етнополітика, геополітика, хронополітика (особливе); політична глобалістика, політична регіоналістика, політична інформатика, політична математика, політична кібернетика, політична синергетики, політичний процес, політична еліта, політичне лідерство та ін.(одичне)[3,160].

Усвідомивши зміст метатеорії, формулу парадигми та процедуру моделювання загальної теорії політики, ми тепер розуміємо, як і на яких підставах побудована теорія, яка виконує функцію методологічної засади дослідження процесів політичної інтеракції, інтеграції та трансформації. З точки зору формальної логіки подібне розуміння знаходе своє підтвердження в наступному силогізмі:

1. Загальна теорія політики, як відомо, є методологічною засадою дослідження будь-яких політичних процесів.

2. Дослідження процесу інтеракції чинників політичної інтеграції певно має свою методологічну засаду.

3. Отже, методологічною засадою дослідження процесу інтеракції чинників політичної інтеграції є загальна теорія політики.

Якщо таблична матриця центральних теорій, а до того й політологічних метатеорій і субтеорій ЗТП, моделюється на підґрунті парадигмальної формули, то на відміну від цього побудова графо-

вої матриці ЗТП спирається менш на властивості політологічних теорій, а більш - на відносини між ними, між їх класами, статусами або типами. Справа в тому, що типи політологічних теорій співвідносяться й сполучені за законом зв'язку категорій діалектики - всезагальне, особливе, одиничне. Таке співвідношення трьох різнотипів політологічних теорій краще всього простежити, якщо групи теорій будуть розміщені на рівнях віртуальної моделі у вигляді трьохрівневої, трьохгранної усіченої піраміди, рівні якої співвідносяться, як загальне, особливе й одиничне.

Сукупність взаємопов'язаних, різних за рангами та ступенями узагальнення політичних теорій, віддзеркалених в запропонованій графовій матриці разом із логікою витікаючих з них висновків, складають те, що можна й треба назвати загальною теорією політики. Глибина з'ясування її предметної галузі в значній мірі залежить від того, на скільки професійно використовується дослідником безмежні можливості парадигмальної формули загальної теорії політики та змодельованих на її підставах матриць.

Існуюча навколо нас дійсність, в тому числі політична інтеграція й інтеракція, представляє безліч процесів, явищ, речей та стосунків між ними. Однак, вона створює не конгломеративне і не аморфне ціле, а диференційоване, упорядковане, структуроване. Щодо ролі формули, то за її допомогою можливо в однаковій мірі встановити не лише структуру багато чисельних теорій ЗТП, а й структуру її категорій, законів, методів та принципів і навіть тих функцій, які вони виконують в науковому та прикладному політичному знанні. В окремих випадках побудови, а інколи й обґрунтування ЗТП, моделювання графової матриці може випереджати моделювання табличної, але це значно ускладнює завдання її аналізу. Краще, коли теорії упорядковуються за допомогою парадигмальної формули, а потім моделюється графова матриця й аналізується зміст та структура компонентів.

Компоненти верхнього рівня піраміди теорій ЗТП, маючи властивість загальність, справедливі і для двох рівнів, які лежать нижче. З кількісної сторони їх чисельність суттєво обмежена в порівнянні з чисельністю компонентів на рівнях, що розташовані нижче.

Компоненти середнього рівня графової матриці ЗТП, будучи ізоморфними до компонентів верхнього рівня, функціонують в особливих, відносно обмежених в порівнянні з останніми, сегментах дії/взаємодії. Їх чисельність в порівнянні з верхнім рівнем моделі ЗТП обмежена лише відносно. Характерно, що компоненти цього рівня відносно до компонентів верхнього рівня виконують функцію одиничного. В той же самий час відносно компонентів нижнього рівня, вони виконують функцію загального.

Щодо чисельності теорій нижнього рівня ієрархії ЗТП, то вона нічим не обмежена, але сфера їх дії/взаємодії, на відміну від сфери дії/взаємодії компонентів середнього та верхнього рівнів, обмежена лише вузько фіксованими конкретними галузями знання політичної дійсності.

Як же використовується загальна теорія як методологія дослідження, чому вона є його методологічною засадою?

III. Методологія дослідження політичної взаємодії в умовах інтеграції українського суспільства

Щоб відповісти на ці запитання треба спочатку за вже відомими правилами побудувати відповідну матрицю, проаналізувати зміст її категорій, логіку їх упорядкування в ній та методологію її побудови і обґрунтування.

Відповідно до вимог логіки та методології наукового дослідження, ми по винні усвідомити, змодельовати, обґрунтувати та пояснити призначення, зміст та функції кожної з трьох центральних феноменів, сенс яких сукупно відображається назвою розділу. Ось вони: «загальна теорія політики», «методологічна засада дослідження», «інтеракція чинників інтеграції в Україні». Найскладнішим завданням буде довести субординацію і логіку зв'язку цих трьох центральних категорій та функцій кожної з них

у складі цілого. Але спробуємо це зробити.

Почнемо з цілого. Процес дослідження передбачає наступне: ретельне з'ясування предмету уваги, зацікавленості, потім моделювання останнього, його аргументацію, обґрунтування на рівнях наукової проблеми, гіпотези та наукової теорії й, нарешті, пояснення побудованої конструкції, її верифікація та ідентифікація з усіма раніше існуючими теоріями у цій галузі.

Найбільш оптимальним засобом моделювання, аргументації, обґрунтування й пояснення предмету дослідження та умов його функціонування і розвитку є здійснення усіх цих операцій за допомогою найбільш ефективних інструментів дослідження, таких як концептуалізація даних про нього, (даних, які були здобуті попередніми дослідниками,) побудова власного алгоритму або матриці дослідження в логіці власного бачення, власного розуміння й оцінки предмету дослідження та специфіки особистого підходу до нього.

Концептуалізація даних або інакше їх категоризація передбачає їх поступове, поетапне перетворення з класу понять, (ярликів, що накладаються на предмети, явища і процеси) в класи субкатегорій, вторинних категорій, метакатегорій й, нарешті, в центральну категорію. Остання може бути обмеженою одним словом або кількома. В нашому випадку кожна із центральних категорій утворюється кількома поняттями.

В соціологічних та політологічних дослідженнях загальну спрямованість процедури дослідження в її початковій фазі визначають категорією методологія «відкритого кодування». В цій фазі утворюють концептуалізацію даних, їх категоризацію, тобто поняття попередніх дослідників теми перетворюють у власні субкатегорії, вторинні категорії, метакатегорії та центральні категорії, що відображують сенс і зміст теми.

Наступний етап дослідження утворюється за допомогою методології «осьового кодування». На ньому вибудовуються дві матриці, таблична і графова з метою вишукування категорій будь-якого статусу за логікою формули парадигми, визначення властивостей категорій та їх вимірів, усіх без винятку феноменів, що діють/ взаємодіють на цьому етапі.

На третьому, завершальному етапі, визначається «лінія еволюції» предмету дослідження, на підставі чого формулюється й обґрунтовується його теорія, яку необхідно верифікувати, а потім ще й ідентифікувати з попередніми теоріями в даній галузі, бо лише тільки після цього вона може бути визнаною науковою. (Про методику та технологію побудови матриць дивись [4, 6-11], [5,361- 365], [6, 12-17]).

ТАБЛИЧНА МАТРИЦЯ			
1	*	Методологічна засада дослідження інтеракції чинників інтеграції в Україні	1.1
2	Z	Методологічна засада дослідження інтеракції	1.2
	Z	Чинники політичної інтеграції в Україні».	1.3
3	A	Методологічна засада аналізу відкритого кодування інтеракції	1.4
	Б	Методологічна засада аналізу осьового кодування інтеракції	1.5
	в	Методологічна засада аналізу вибіркового кодування інтеракції	1.6
4	W	Філософія методологічної засади дослідження інтеракції чинників інтеграції в Україні	2.1
	A	Найбільш загальні політологічні теорії як методологічна засада дослідження інтеракції чинників політичної інтеграції	2.2
	Б	Найменш загальні політологічні теорії як методологічна засада дослідження інтеракції чинників політичної інтеграції	2.3
	В	Політологічні теорії середнього рівня як методологічна засада дослідження інтеракції чинників політичної інтеграції	2.4
5	A	Аналіз політичної інтеракції чинників за консервативним типом	2.5
	Б	Аналіз політичної інтеракції чинників за радикальним типом	2.6
		Аналіз політичної інтеракції чинників за	

6	В	екстремістским типом	2.7
	Г	Аналіз політичної інтеракції чинників за центристським типом	2.8
	W	Просторово-часовий континуум функціонування методологічної засади дослідження інтеракції чинників політичної інтеграції в Україні	3.1
	А	Засада ретроспективного аналізу інтеракції чинників	3.2
	Б	Засада перспективного аналізу інтеракції чинників	3.3
	В	Засада проспективного аналізу інтеракції чинників	3.4
	А	Аналіз інтеракції чинників міжнародної політичної інтеграції	3.5
	б	Аналіз інтеракції в середині групових спільностей під час політичної інтеграції	3.6
	В	Аналіз інтеракції в середині масових спільностей під час політичної інтеграції	3.7
	Г	Аналіз інтеракції між груповими та масовими спільностями під час інтеграції	3.8
	Д	Аналіз інтеракції в соціальних та політичних групах під час інтеграції	3.9
	Е	Аналіз інтеракції в соціальних прошарках під час інтеграції	3.10
	Є	Аналіз інтеракції між соціальними групами та прошарками під час інтеграції	3.11
	Ж	Аналіз інтеракції між гілками влади громадянського суспільства під час інтеграції	3.12
	З	Аналіз інтеракції між гілками державної влади під час інтеграції	3.13
И	Аналіз інтеракції між гілками державної влади і громадянського суспільства під час інтеграції	3.14	

I	Аналіз інтеракції між політичними партіями та рухами під час інтеграції	3.15
К	Аналіз інтеракції між фракціями Парламенту та Рад усіх рівнів під час інтеграції	3.16
Л	Аналіз інтеракції між політичними елітами та політичними лідерами усіх рівнів під час інтеграції	3.17
М	Аналіз інтеракції політикуму в Україні та його інтеракції з різними категоріями населення під час інтеграції	3.18
н	Аналіз інтеракції між лідерами та урядами конкуруючих або дружніх країн під час інтеграції	3.19

З'ясовуючи процес дослідження політичної взаємодії в умовах трансформації суспільства, перше, що ми виявляємо, це те, що предмет нашої уваги утворюється двома центральними категоріями (1.1) та (1.1). Тому ми вимушені для кожної з них побудувати за формулою парадигми по дві матриці, табличних та графових. Робимо це, пам'ятаючи про те, що і інтеграція, і інтеракція спрямовані на трансформацію суспільства як на кінцевий ідеал.

Проаналізуємо в узагальненому вигляді структуру і функції побудованих табличних матриць двох центральних феноменів: «ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ» та «умови трансформації суспільства».

З позиції вимог формальної логіки в обох випадках усі категорії, що їх віддзеркалюють (1.1-6) є тезою, (великою посилкою). Категорії (2.1-2.8) - є аргументом, а категорії (3.1-3.13) - є наслідком.

В плані з'ясування змісту та структури предмету аналізу на верхньому рівні матриці треба усвідомити, що (1.2-1.3) є утворюючими, causa умовами виникнення (1.1), а остання - похідною від них. Це означає, що категорії (1.4-1.5-1.6) відбивають ті явища, в контексті яких виявляє себе центральний феномен (1.1), тобто об'єктивно є формами його функціонування, контекстом існування.

Середній рівень матриці також відбиває умови функціонування предмету дослідження (1.1). Але ж це умови іншої природи, а саме умови побічного, проміжного характеру, які не тільки припускають, завбачають реальне існування предмету дослідження, а й аргументують його за допомогою існуючих теорій, фактів або стратегій дій/взаємодій. Таким чином, категорії (2.1-2.8), що відображають промежні умови та стратегії функціонування (1.1), виконують функції аргументів доведення.

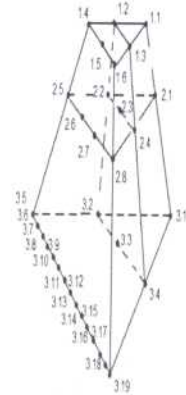
Нижній рівень матриці, як і два попередніх, теж відбиває умови, але ж лише ті умови, які висвітлюють стан просторово-часового континууму функціонування центрального феномену. Тобто саме тут ми маємо нішу, сегмент, вмістилище реального простору, в якому одержуємо в реальному часі результат, наслідки, реалізованих стратегій дій/взаємодій, які сприяють, або перешкоджають функціонуванню (1.1) в обоїх випадках. Усе це далеко не вичерпує характеристики теми як цілого, але є найсуттєвішим в її аналізі.

Далі зосередимося на аналізі ще одного важливого сегменту предмета нашої уваги, а саме на матрицях методології дослідження політичної інтеграції в Україні. За тією ж формулою парадигми вибудовуємо їх.

ТАБЛИЧНА МАТРИЦЯ				ГРАФОВА МАТРИЦЯ
1	*	Дослідження політичної взаємодії	1.1	
2	Z	Дослідження	1.2	
	Z	Політична взаємодія	1.3	
3	A	Популярне дослідження політичної взаємодії	1.4	
	Б	Наукове дослідження політичної взаємодії	1.5	
	В	Прикладне дослідження політичної взаємодії	1.6	
4	W	Дослідження філософії політичної взаємодії	2.1	
	А	Дослідження культури політичної взаємодії	2.2	
	Б	Дослідження ідеології політичної взаємодії	2.3	
	В	Дослідження мрії гармонії етапів та чинників політичної взаємодії	2.4	

5	Г	Дослідження консервативних стратегій політичної взаємодії	2.5		
	Д	Дослідження радикальних стратегій політичної взаємодії	2.6		
	Ж	Дослідження екстремістських стратегій політичної взаємодії	2.7		
	з	Дослідження центристських стратегій політичної взаємодії	2.8		
	Просторово-часовий континуум функціонування дослідження політичної взаємодії				3.1
	А	Дослідження ретроспективи політичної взаємодії	3.2		
	Б	Дослідження перспективи політичної взаємодії	3.3		
	В	Дослідження проспективи політичної взаємодії	3.4		
	А	Дослідження типу спрямованості політичної взаємодії	3.5		
	Б	Дослідження логіки аналізу політичної взаємодії	3.6		
	В	Дослідження методології аналізу політичної взаємодії	3.7		
	Г	Дослідження стану політичної взаємодії при балансі факторів впливу	3.8		
	Д	Дослідження стану політичної взаємодії при дисбалансі факторів впливу	3.9		
е	Дослідження стану політичної взаємодії при високих показниках соціальної ентропії суспільства	3.10			
С	Дослідження стану політичної взаємодії при низьких показниках соціальної ентропії суспільства	3.11			
Ж	Дослідження стану політичної взаємодії в умовах стійкої соціальної стратифікації суспільства	3.12			
з	Дослідження стану політичної взаємодії в умовах нестійкої соціальної стратифікації суспільства	3.13			
ТАБЛИЧНА МАТРИЦЯ				ГРАФОВА МАТРИЦЯ	
1	*	Умови трансформації суспільства	1.1		
	Z	Умови	1.2		
2	Z	Трансформація суспільства	1.3		
	A	Умови трансформації громадянського суспільства	1.4		
3	Б	Умови трансформації держави	1.5		
	в	Умови трансформації Української нації	1.6		
4	Загальна теорія процесів трансформації				2.1
	А	Загальна теорія політики про умови трансформації суспільства	2.2		
	Б	Умови врівноваженої трансформації суспільства	2.3		
	в	Умови нерівноваженої трансформації суспільства	2.4		
	Г	Консервативні стратегії оцінки умов трансформації	2.5		
5	Д	Радикальні стратегії оцінки умов трансформації	2.6		
	Е	Екстремістські стратегії оцінки умов трансформації	2.7		
	С	Центристські стратегії оцінки умов трансформації	2.8		
W _з	Просторово-часовий континуум функціонування умов трансформації суспільства			3.1	
	А	Ретроспектива функціонування умов трансформації суспільства	3.2		
	Б	Перспектива функціонування умов трансформації суспільства	3.3		

6	В	Перспектива функціонування умов трансформації суспільства	3.4
	А	Політична інтеграція в середні соціальних груп і прошарків в Україні	3.5
	Б	Політична інтеграція між соціальними групами і прошарками в Україні	3.6
	В	Політична інтеграція в середні групових соціальних спільностей в Україні	3.7
	Г	Переродження способу комунікації	3.8
	Д	Переродження економічних підвалин та цінностей соціального життя	3.9
	Е	Переродження основ громадського та державного управління	3.10
	С	Переродження соціальних шлейфів геополітики	3.11
	Ж	Переродження умов функціонування політичних партій та рухів	3.12
	З	Переродження просторово-часового континууму функціонування електоральних умов	3.13
1	К ₀	Політична інтеграція в Україні	1.1
	З	Політика	1.2
2	З	Інтеграція в Україні	1.3
3	А	Політична інтеграція громадянського суспільства в Україні	1.4
	Б	Політична інтеграція в українській державі	1.5
	В	Політична інтеграція української нації	1.6
4	W ₁	Філософія політичної інтеграції в Україні	2.1
	А	Культура політичної інтеграції в Україні	2.2
	Б	Ідеологія політичної інтеграції в Україні: українська національна ідея	2.3
	В	Комунікабельність політичної інтеграції в Україні	2.4
5	А	Консервативні стратегії політичної інтеграції	2.5
	Б	Радикальні стратегії політичної інтеграції	2.6
	В	Екстремістські стратегії політичної інтеграції	2.7
	Г	Центристські стратегії політичної інтеграції	2.8
6	W ₂	Просторово-часовий континуум функціонування політичної інтеграції в Україні	3.1
	А	Ретроспектива політичної інтеграції в Україні	3.2
	Б	Перспектива політичної інтеграції в Україні	3.3
	В	Проспектива політичної інтеграції в Україні	3.4
	А	Політична інтеграція в середні соціальних груп і прошарків в Україні	3.5
	Б	Політична інтеграція між соціальними групами і прошарками в Україні	3.6
	В	Політична інтеграція в середні групових	3.7

6	Г	соціальних спільностей в Україні	
	Г	Політична інтеграція в середні масових соціальних спільностей в Україні	3.8
		Політична інтеграція між груповими і масовими спільностями в Україні	3.9
	Д	Політична інтеграція в середні гілок влади громадянського суспільства в Україні	3.10
	Е	Політична інтеграція в середні гілок державної влади в Україні	3.11
	Ж	Політична інтеграція між гілками громадянської і державної влади	3.12
	З	Політична інтеграція між прихильниками різних виборчих орієнтацій та стратегій	3.13
	И	Політична інтеграція в середні різних політичних рухів	3.14
	І	Політична інтеграція між різними політичними рухами	3.15
	К	Політична інтеграція в середні різних політичних партій та об'єднань	3.16
	Л	Політична інтеграція між різними політичними партіями та об'єднаннями	3.17
	М	Політична інтеграція між різними церквами і конфесіями в Україні	3.18
	Н	Політична інтеграція в середні різних церков і конфесій в Україні	3.19

Зовсім природно, що в матрицях феноменів «методологічна засада дослідження інтеракції чинників політичної інтеграції в Україні» та «політична інтеграція в Україні» є багато спільного. Обидві вони присвячені одному й тому ж феномену. Різниця їх лише відмінність в підходах до нього. Якщо визначати відмінність, то вона виявляється насамперед в феноменах 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, а також в - 2.1-2.4. Якщо ж оцінювати спільність, єдність проявів в матрицях, то вона виявляє себе у феноменах 2.5 - 2.8 та деяких феноменах, що відбиваються категоріями просторово-часового континууму 3.2-3.17. Це вказує на специфіку не лише підходів до аналізу, а і відмінність інструментів їх реалізації, а головне, на необхідність побудови специфічних методологій з'ясування й оцінки процесів політичної інтеракції, інтеграції та трансформації умов їх минулого, сучасного або майбутнього політичного існування.

Діалектична логіка політичного буття, мета людства, а з ними і методології їх наукового дослідження мабуть спрямовані не в останню чергу на те, що б в позитивному напрямку й якості

трансформувати будь-яке конкретне суспільство, зокрема українське на засаді власної національної ідеї. Остання, на нашу думку, це ідея гармонії етичної, естетичної та творчої єдності конкретного суспільства, яка здібна забезпечувати його економічну, духовну, соціальну та політичну самодостатність. Забезпечення такої самодостатності примушує суб'єктів, чинників політичних інноваційних змін та їх дослідників опрацьовувати з кожним наступним кроком нові, більш удосконалені методології й технології, що ведуть не тільки до завершення інтеграційних політичних процесів, а і до їх логічного завершення, тобто до трансформації суспільства. Але наслідки цих зусиль залежать у визначальній мірі не від їх потенціалу, не від накалу напруги, а від форми, архітектури, майстерності їх прикладання.

Отже, завершуючи характеристику запропонованої нами моделі методології аналізу процесів політичної інтеракції, інтеграції та трансформації й обґрунтування функції загальної теорії політики як методологічної засади їх наукового дослідження, сформулюємо декілька висновків:

1. Інтеракція, інтеграція і трансформація в рівній мірі можуть охопити і дійсно охоплюють і масштабні, і помірні, і мізерні політичні процеси. Тому неможливо різномасштабні, різновеликі процеси інтеракції, інтеграції й трансформації обґрунтувати, аргументувати та пояснити теоріями одного типу: чи найбільш загальними, чи найменш загальними, чи політичними теоріями середнього рівня. Масштаб процесу потребує обґрунтування політичною теорією відповідного типу й масштабу: великомасштабні - найбільш загальними теоріями, найменш масштабні - найменш загальними теоріями, середньомасштабні - політичними теоріями середнього рівня.

2. Результати дослідження процесів інтеракції, інтеграції та трансформації у політичному сегменті реального життя завжди пов'язані з висновками, узагальненнями, конкретизацією. Усі вони мають різне значення, статус і масштаб дії/взаємодії. Наприклад, висновки відносно інтеракції, інтеграції та трансформації можуть бути загальними, проміжними і кінцевими.

Висновки першого типу, як правило, будуються на постулатах найбільш загальних теорій. Висновки другого типу побудовані переважно на аксиомах найменш загальних політичних теорій. Висновки й узагальнення третього типу враховують надбання політичних теорій середнього рівня.

3. Характер методології дослідження процесів політичної інтеракції, інтеграції та трансформації в суттєвій мірі залежить від того, на якому рівні майстерності вона використовується, яку задачу вирішує дослідник, якими інструментами наукового аналізу і на скільки професійно він володіє.

4. Загальна теорія політики, безсумнівно, є методологічною засадою аналізу, усвідомлення, обґрунтування й оцінки будь-яких політичних процесів тому, що в політичній науці вона є спрямовуючим початком дослідницької діяльності [7, 76].

Література

1. Философский энциклопедический словарь,- М.: Советская энциклопедия. - 1983. - 839 с.
2. Філософія політики. Короткий енциклопедичний словник. - К. : Знання України. - 2002. - 669 с.
3. Подмазко Є. А. Загальна теорія політики: рівень найменш загальних теорій. // Науковий Вісник: фак. зб. наукових праць Одеського державного економічного університету. - 2006. - № 10(30).-С. 160-166.
4. Подмазко Є. А., Концептуальні підстави політичної філософії як наукової теорії. // Політологічний вісник КНУ.- 2005.-№20. С. 6-15.
5. Подмазко Є. А. Концептуальні засади загальної теорії політики як метатеорії. // Актуальні проблеми політики: зб. наукових праць Одеської національної юридичної академії. - 2007. Вип. 32. - С. 359-365.
6. Подмазко Є. А. Загальна теорія політики як метатеорія. - Одеса. : Друк. - 2008. - 222 с.
7. Подмазко Е. А. Общая теория политики. Одесса.: Астропринт.- 2003,- 171с.